

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

СІРКО БОГДАН ПЕТРОВИЧ

УДК 347.963

**НАГЛЯДОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТРАНСПОРТНОГО ПРОКУРОРА:
СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Спеціальність 12.00.10- судоустрій;прокуратура та адвокатура

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук

Одеса – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі організації судових та правоохоронних органів Національного університету «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник : кандидат юридичних наук, професор,
ПОЛЯНСЬКИЙ Юрій Євгенович,
Національний університет «Одеська юридична академія», проректор, зав. кафедри організації судових та правоохоронних органів

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
РУДЕНКО Микола Васильович,
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна,
завідувач кафедри правосуддя;
кандидат юридичних наук, професор, член -
кореспондент НАПрН України
МАРОЧКІН Іван Єгорович,
Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»,
завідувач кафедри організації судових та правоохоронних органів

Захист відбудеться 2011 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.41 086 03 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: Одеса, вул.. Піонерська, 2.

Автореферат розіслано

2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.В. Тіщенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Проблеми правового статусу прокуратури України та її органів останнім часом привертають до себе увагу політиків і юристів як усередині країни, так і поза її межами. Це пов'язано передусім їх визначенням місця прокуратури у державному механізмі і системі правоохоронних органів. Розвиток законодавства про прокуратуру відбувається у тісному взаємозв'язку з процесами судово-правової реформи в Україні. Керівництво Генеральної прокуратури України вживає заходів до того, щоб головною метою прокуратури став захист прав і законних інтересів людини і громадянина. Проте це аж ніяк не применшує ролі прокуратури як сукупності законно-охоронних органів у захисті загальносуспільних, державних інтересів, які нерозривно пов'язані з інтересами громадян.

У даний час зусилля Генеральної прокуратури України, комітетів Верховної Ради України, наукових колективів зосереджені на розробленні і прийнятті нового Закону України «Про прокуратуру», який відповідно до плану, затвердженого главою держави, слід прийняти протягом року після прийняття нового Кримінально - процесуального кодексу України. При цьому не можна допустити істотного скорочення функцій прокуратури, передусім функції нагляду за додержанням і застосуванням законів, оскільки це в умовах триваючого перехідного періоду істотно підірвало б її роль як одного з найважливіших гарантів забезпечення правопорядку в суспільстві.

Важливою складовою прокурорської системи України є транспортні прокуратури. З одного боку, їх організація і функціонування базуються на принципах, властивих усій прокурорській системі. З іншого – транспортній прокуратурі властиві істотні особливості, які стосуються завдань, функцій, предмету прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів. Це часто тягне за собою неузгодженості у змісті законодавчих та інших нормативно-правових актів, а відтак і в практиці їх застосування. Недостатньо продуманою є існуюча структура транспортної прокуратури.

Питання правового статусу транспортних прокуратур не залишилися поза увагою представників юридичної науки. У радянський і пострадянський період ними займалися такі науковці, як О.Бандурка, В.Басков, А.Брагін, С.Герасімов, В.Гусаров, В.Долежан, О.Зархін, М.Косюта, Б.Коробейников, О.Кривчиков, Н.Ласкіна, В. Малюга, І.Марочкін, О.Михайленко, М.Михеєнко, Л.Мотіна, М.Мичко, В.Мурашин, Ю.Мурза, А.Наумов, І.Петрухін, М.Поляков, Ю.Полянський, А.Пронякін, М.Руденко, О.Смірнов, О.Шандула, А.Шевченко.

Потребують наукового осмислення теоретичні і практичні проблеми розвитку прокурорської системи, в тому числі виділення у її складі транспортних прокуратур, характер конституційних функцій і повноважень прокурорів, особливості їх застосування транспортними прокурорами. Існує наукова і практична потреба у поглибленому вивченні місця прокуратури України у державному механізмі, а транспортних прокуратур – у структурі єдиної прокурорської системи, їх відносин з вищими, центральними і місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

При обранні теми дисертаційного дослідження автор врахував, що переважна більшість наукових публікацій з проблем організації і діяльності транспортної прокуратури стосується дореформеного періоду, і в них, звичайно, не могли бути враховані зміни, що відбулися і умовах політико-правових реалій сучасної України. Захист кандидатських дисертацій з цих питань Ю.Полянським і О. Шандулою стосується 80-х – 90-х років ХХ століття. Потребує уваги і порівняльно-правовий аналіз законодавства України із законами про прокуратуру інших пострадянських держав для максимального використання їх позитивного досвіду.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану наукових досліджень Одеської національної юридичної академії, розробленої на основі Цільової комплексної програми «Правові проблеми становлення і розвитку Української держави» (номер державної реєстрації 0101V 00 195), наукової програми Міністерства освіти і науки України «Актуальні проблеми розбудови демократичної правової держави відповідно до вимог Конституції України», а також відповідно до заходів Генеральної прокуратури України у сфері законопроектної діяльності.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розроблення концептуальних положень, що визначають статус транспортних прокуратур у прокурорській системі України. Поставлена мета обумовила вирішення таких завдань:

дослідити еволюційні процеси виникнення і становлення транспортних прокуратур на теренах України;

визначити місце транспортних прокуратур у централізованій системі прокуратури України;

проаналізувати зміст функцій прокуратури з нагляду за додержанням і застосуванням законів її правозахисної діяльності, а також прокурорського нагляду за розслідуванням злочинів; особливості застосування повноважень транспортного прокурора у сферах боротьби з порушеннями законодавства про власність, з розкраданнями вантажів і особистого майна пасажирів, з порушеннями законів, які регламентують експлуатації транспортних засобів;

вивчити організаційні аспекти діяльності транспортних прокурорів із здійснення нагляду за додержанням законів на залізничному і деяких інших видах транспорту;

розглянути питання організації прокурорського нагляду за додержанням законів у діяльності органів, які здійснюють розслідування транспортних злочинів;

на основі проведених досліджень внести пропозиції про удосконалення чинного законодавства і практики його застосування транспортними прокуратурами.

Об'єкт дослідження – правові відносини, які виникають у наглядовій діяльності транспортного прокурора.

Предмет дослідження – норми законодавства, які регламентують прокурорський нагляд за додержанням і застосуванням законів на транспорті.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано дві групи методів наукового пізнання: загальнонаукові (діалектичний, історичний, структурно-функціональний, формально-логічний методи, метод системного аналізу) та спеціальні правові методи дослідження (порівняльно-правовий, метод тлумачення правових норм). Застосування діалектичного та історичного методів дозволило проаналізувати процес становлення та розвитку транспортних прокуратур в Україні. За допомогою методу системного аналізу досліджувалися теоретичні положення щодо поняття транспортної прокуратури з приводу здійснення нею наглядових положень. Застосування структурно-функціонального методу дослідження дозволило виявити системний зміст повноважень транспортного прокурора зі здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів на транспорті, а відтак – визначити сферу дії законодавства щодо реалізації транспортним прокурором наглядових повноважень. За допомогою формально-логічного методу та методу тлумачення законів розкрито зміст правових норм, що закріплюють наглядові повноваження транспортного прокурора на різних видах транспорту. Порівняльно-правовий метод дозволив визначити роль зарубіжного досвіду організації спеціалізованих прокуратур для удосконалення національного законодавства. У процесі дослідження використовувався метод анкетування (опитано 76 транспортних прокурорів та їх заступників, помічників і старших помічників транспортних прокурорів). Для опрацювання отриманих результатів анкетування використано статистичні методи обробки даних.

Наукова новизна одержаних результатів обумовлена тим, що подана до захисту робота є однією з перших у вітчизняній правовій науці комплексним монографічним дослідженням правового статусу транспортних прокуратур. В роботі:

уперше:

проаналізовані процеси становлення і розвитку транспортної прокуратури у дореволюційний і пострадянський періоди з поділом їх на окремі етапи;

доведено, що потреба в існуванні транспортних прокуратур обумовлене не лише захистом прав і свобод людини і громадянина, але й загальнодержавними інтересами, враховуючи виконання основними транспортними галузями важливих публічних функцій в інтересах забезпечення економічної і оборонної безпеки країни, що потребує особливої організованості і дисципліни у цій сфері;

обґрунтовано потребу закріпити правовий статус транспортних прокуратур безпосередньо в Законі України «Про прокуратуру», щоб запобігти в майбутньому необґрунтованим організаціям цих структур на розсуд новопризначених генеральних прокурорів України;

запропоноване авторське визначення транспортної прокуратури, як органу держави, що входить до складу централізованої системи прокуратури України і спеціалізується на вжитті заходів щодо забезпечення законності на залізничному, водному, авіаційному, автомобільному (загального

користування) та трубопровідному транспорті і наділений для виконання цих завдань відповідними функціями і повноваженнями;

відзначено, що спеціалізований характер транспортних прокуратур визначається специфікою законів, за додержанням яких здійснюється прокурорський нагляд, і особливим колом суб'єктів, призначених до функціонування транспортних галузей, включаючи органи правопорядку на транспорті;

висловлено думку, що існуюча структура транспортних прокуратур неповною мірою відповідає принципу централізації прокуратури, що призводить до розбалансування системи управління ними; у зв'язку з цим пропонується відновити за лінійним принципом діяльність транспортних прокуратур на правах обласних, вивівши районні транспортні прокуратури із підпорядкування обласних територіальних прокуратур;

запропоновано у законодавчих актах загального і галузевого характеру про діяльність транспорту передбачити, що прокурорський нагляд на відповідних об'єктах здійснює Генеральний прокурор України і підпорядковані йому транспортні прокурори;

виділено складові предмету нагляду за додержанням законів на транспорті: а) законність правових актів керівників органів і служб транспорту; б) нагляд за додержанням і застосуванням законів органами і службами транспортних відомств, здійснюють функцію відомчого контролю, окремими органами позавідомчого контролю, діяльність яких поширюється на транспортні галузі; в) за наявності підстав – підприємствами і іншими організаціями транспортних відомств;

обґрунтовано потребу у проведенні перевірок законності правових актів керівників транспортних об'єктів не рідше одного разу на місяць з визначенням переліку таких об'єктів Генеральною прокуратурою України, а перевірок заходів адміністративного примусу в органах транспортної міліції – не рідше одного разу на десять днів;

визначено особливості методики проведення перевірок додержання і застосування законів (правозахисної діяльності) на транспорті і використання прокурорами повноважень з виявлення, усунення порушень закону і запобігання їм;

запропоновано покласти на органи транспортної прокуратури нагляд за додержанням законів при здійсненні оперативно-розшукової діяльності відповідними службами органів внутрішніх справ на транспорті;

доведено необхідність у розробленні і затвердженні спеціальної інструкції для органів транспортної міліції про порядок розгляду і вирішення заяв і повідомлень про злочини щодо пасажирів, зокрема, про викрадення їх багажу і грошей;

узагальнено і визначено перелік умов, що сприяли майновим злочинам і злочинам проти безпеки експлуатації транспорту, які потрібно встановлювати у процесі розслідування і здійсненні прокурорського нагляду за додержанням законів при розслідуванні та вжитті заходів щодо усунення цих умов;

запропоновано авторську редакцію норм Закону України «Про прокуратуру», присвячених правовому статусу транспортної прокуратури; внесено пропозицію затвердити наказом Генерального прокурора України Положення про транспортну прокуратуру;

удосконалено:

аргументацію щодо використання при здійсненні прокурорського нагляду у сфері транспорту підзаконних і підвідомчих нормативних актів;

зміст пропозицій щодо віднесення до компетенції транспортних прокурорів нагляд за додержанням законодавства щодо безпечної експлуатації повітряних і морських суден, що належать окремим відомствам, які не спеціалізуються на транспортних послугах;

обґрунтування необхідності і форм взаємодії між прокуратурою, урядовими та відомчими комісіями, які проводять розслідування аварій і катастроф на транспорті;

набули подальшого розвитку:

методичні рекомендації щодо здійснення прокурорського нагляду за розслідуванням розкрадань вантажів на залізничному транспорті;

аргументи щодо відновлення у законодавстві України застереження прокурора як засобу запобігання порушенням закону.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та висновки, сформульовані у дисертації, можна використати у:

Науково-дослідницькій роботі – як основу для подальших досліджень проблем діяльності транспортної прокуратури;

Правотворчій діяльності – у процесі пошуків удосконалення законодавства про прокуратуру, про транспорт, а також відомчих нормативно-правових актів;

У практичній діяльності транспортних прокуратур – для удосконалення методики й організації прокурорського нагляду;

У навчальному процесі – при розробці навчальних посібників і методичних матеріалів, а також при проведенні занять з курсів: «Організація судових та правоохоронних органів», «Прокуратура України», «Кримінальний процес»

Апробація результатів дослідження. 1) Основні положення, висновки і пропозиції, що містяться у дисертації, обговорювалися на засіданні кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного університету «Одеська юридична академія» і були оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях «Кримінально-правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів (Херсон, 04-05.11.2010 р.), 2) «Сучасне міжнародне та вітчизняне право: теоретичні та практичні проблеми регулювання суспільних відносин (Запоріжжя, 17-19.11.2010 р.); 3) Генезис публічного права: від становлення до сучасності (Миколаїв, 26-27.11.2010 р.).

Публікації. Основні теоретичні висновки і практичні пропозиції, що містяться у дисертації викладені в статтях, опублікованих у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань, затвердженого ВАК України, тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації обумовлена темою, предметом і логікою дослідження. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, які включають 10 підрозділів, висновків: за розділами і загального, списку використаних джерел найменування, результатів опитування. Повний обсяг дисертації - сторінок, в тому числі основного тексту - сторінок.

ОСНОВНИЙ ТЕКСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, окреслено зв'язок роботи з науковими планами і програмами, предмет і метод дослідження, розкрито наукову новизну дисертації, теоретичне і практичне значення роботи, наведено дані щодо апробації дисертації.

Перший розділ «Історія розвитку та сутність діяльності транспортної прокуратури» складається з трьох підрозділів і містить аналіз процесів становлення і ролі транспортних прокуратур у забезпеченні законності в транспортних галузях.

У підрозділі 1.1. «Історичний розвиток і становлення транспортних прокуратур в Україні» досліджено процеси створення і еволюції цих органів на теренах України.

У дореволюційний період необхідність прокурорського нагляду на транспорті, в основному залізничному, була обумовлена бурхливим розвитком цього виду транспорту, а також існуванням спеціальних органів правопорядку – залізничної жандармерії. За радянських часів розвиток прокурорського нагляду у цій сфері призвів до створення спеціалізованих прокуратур на залізничному і водному транспорті, а в кінцевому підсумку – об'єднаних транспортних прокуратур. Потреба у цьому була викликана необхідністю забезпечення загальнодержавних інтересів у сферах обороноздатності, безпеки і економіки. Діяльність транспортних прокуратур була підпорядкована потребам командно-адміністративної системи, використання поза економічного примусу в інтересах забезпечення державної і трудової дисципліни на транспорті, охорони вантажів, запобігання аваріям і катастрофам. Окрім залізничного, річкового і морського транспорту, компетенція транспортних прокуратур була поступово поширена і на повітряний транспорт.

Існування транспортних прокуратур було визнано за необхідне і в незалежній Україні в умовах перехідного етапу, який вона переживала і продовжує переживати у процесі модернізації суспільно-економічних відносин. Проте на діяльність системи транспортних прокуратур вкрай негативно вплинули реорганізації їх структури, порушення управлінських зв'язків між окремими ланками системи, чого слід уникати у майбутньому.

У підрозділі 1.2. «Поняття, завдання, принципи та функції транспортної прокуратури» відзначається, що транспортні прокуратури є одним з видів спеціалізованих прокуратур. Конституційні функції прокуратури здійснюють з деякими обмеженнями відповідно до предмету своєї діяльності; їх існування впливає безпосередньо від розсуду Генерального прокурора України, при здійсненні функцій транспортні прокурори керуються законодавством про прокуратуру і про діяльність транспорту, проте

використовують також підзаконні акти, включаючи відомчі для встановлення причин і умов, які сприяють порушенням закону.

Отже транспортна прокуратура – це орган держави, який входить до складу централізованої системи прокуратури України і спеціалізується на вжитті заходів щодо забезпечення законності на залізничному, водному, авіаційному, автомобільному (загального користування) та магістральному трубопровідному транспорті і наділений для виконання цих завдань відповідними функціями і повноваженнями.

У роботі пропонується доповнити перелік органів прокуратури, що міститься у статті 13 Закону України «Про прокуратуру», транспортними прокуратурами і включити до нього статтю 16¹ «Транспортні прокуратури»

В сучасних умовах найефективнішим засобом удосконалення структури транспортних прокуратур є її реорганізація за лінійним принципом шляхом утворення транспортних прокуратур на правах обласних за місцем розташування управлінь залізниць, вилучивши при цьому транспортні прокуратури на правах районних з підпорядкуванням обласним територіальним прокуратурам.

Спеціалізація транспортних прокуратур здійснюється за галузевою і суб'єктивною ознаками.

Провідне місце серед завдань транспортної прокуратури посідає захист прав і свобод громадян – користувачів транспортними засобами і працівників транспорту. Проте це не применшує захисту загальнодержавних, загальнонародних інтересів. Нормальна експлуатація транспортних засобів є запорукою транспортної безпеки держави, а тому органи транспортної прокуратури у широкому розумінні можуть вважатись невід'ємною частиною транспортної системи України.

На транспортну прокуратуру цілком поширюються принципи організації і діяльності прокуратури, передбаченні у статті 5 Закону України «Про прокуратуру». Проте важливе значення має послідовне проведення у життя єдності і централізації, враховуючи високий рівень централізації транспортних галузей.

Серед функцій прокуратури, визначених у статті 121 і пункті 9 Перехідних положень Конституції України, основну роль відіграє нагляд за додержанням і застосуванням законів (колишній загальний нагляд), а зараз відповідно до установок Генеральної прокуратури – функція право-захисту і нагляд за додержанням законів органами, які здійснюють дізнання і досудове слідство, які і є предметом розгляду у роботі.

Скорочення наглядових повноважень прокуратури шляхом ліквідації першої з цих функцій під зовнішнім тиском суперечить основам державної безпеки України і сприятиме послабленню правопорядку, а тому є неприпустимим.

У підрозділі 1.3. «Правове регулювання організації та діяльності транспортної прокуратури розглядаються особливості правової бази їх функціонування. Ця правова база сформована з урахуванням особливостей діяльності транспорту, при чому ці особливості певною мірою впливають і на

застосування положень законодавства про прокуратуру, кримінального, адміністративного та інших галузей законодавства. Використовуючи норми законодавства, прокурори повинні обирати методику і тактику своєї діяльності з урахуванням специфіки правового регулювання діяльності транспортних об'єктів.

Система нормативно-правових актів, які регулюють організацію та діяльність транспортної прокуратури, побудована з урахуванням специфіки об'єктів нагляду. За своїм рівнем і юридичною силою зазначені акти поділяються на законодавчі і підзаконні, причому останні можуть носити як загальний, так і відомчий характер. Важливе місце серед актів, які складають правову базу прокурорського нагляду, є міжнародно-правові нормативні акти, укладені Україною, які, будучи ратифікованими Верховною Радою України, стають частиною національного законодавства.

Неможна погодитися із тим, що в законодавчих актах, які регулюють діяльність транспорту, здебільшого відсутні вказівки на те, що за їх додержання здійснюється прокурорський нагляд. На думку автора, цей недолік необхідно усунути.

Використання прокурорами при здійсненні нагляду регулятивних норм, які діють на транспорті, дозволяє виявити відхилення від цих норм при здійсненні наглядових та інших заходів з наступним використанням охоронних норм: кримінального законодавства, законодавства про адміністративні правопорушення тощо, дозволяє дати належну юридичну оцінку протиправним діям посадових осіб та інших працівників транспортних підприємств та організацій.

У централізованій прокурорській системі винятково важливу роль відіграють нормативно-функціональні галузеві накази Генерального прокурора України, одним із завдань яких є уточнення компетенції окремих органів і посадових осіб прокуратури і вирішення інших організаційних питань (О.Медведько). Це, зокрема, - наказ від 19.09.2005 року «Про сферу та особливості організації діяльності органів прокуратури на транспорті». Безумовно, обов'язковий характер носять вказівки Генерального прокурора України з питань розслідування, при тому не лише для прокурорів, але й для всіх органів дізнання і досудового слідства (частина 2 статті 15 Закону України «Про прокуратуру»)

Проте часта змінюваність підходів до вирішення питань організації і діяльності транспортних прокуратур призводила до нестабільності зазначених актів, що створювали додаткові труднощі в роботі транспортних прокурорів.

В роботі висунуто пропозицію розробити і затвердити наказом Генерального прокурора України Положення про транспортну прокуратуру, в якому конкретизувати організаційно-правові питання її діяльності.

Другий розділ «Нагляд транспортного прокурора за додержанням і застосуванням законів на транспорті та проблеми його удосконалення» складається з трьох підрозділів і присвячений організаційно-методичним питанням здійснення транспортним прокурором функції, передбаченої

пунктом 9 Перехідних положень Конституції України (правозахисної діяльності прокурора на транспорті).

У підрозділі 2.1. «Предмет прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів на транспорті» висловлюється думка, що істотна зміна назви відповідного наказу Генерального прокурора України, в якому виділено його правозахисний характер (наказ «Про організацію правозахисної діяльності прокуратури» від 12 квітня 2011 року №3/гн) можна пояснити бажання приглушити критику з боку європейських структур з приводу існування зазначеної наглядової функції (на нашу думку, - критику не обґрунтовано). Проте, по-перше, до перегляду Конституції цей нагляд продовжує існувати, а по-друге, як видно із змісту наказу, прокурорам пропонується використовувати при здійсненні правозахисної діяльності всі існуючі зараз наглядові повноваження. Крім того, у пункті 1 наказу цілком обґрунтовано вимагається «вважати основним завданням правозахисної діяльності органів прокуратури захист від неправомірних посягань гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина, **державних і суспільних інтересів**» (виділено автором).

У порівнянні із загальними вимогами щодо предмету нагляду, які містяться у частині 1 статті 19 Закону про прокуратуру, предмет нагляду за додержанням законів у транспортних галузях вимагає деяких уточнень.

Транспортні прокурори здійснюють нагляд за законністю актів, передусім, центральних, регіональних і місцевих органів управління транспортними галузями, власниками і органами управління підприємств і організацій транспорту, в окремих випадках – мають реагувати на незаконні акти місцевих державних адміністрацій органів місцевого самоврядування, якщо ці акти стосуються транспорту. Предметом перевірок додержання законів є захист прав і свобод громадян, які є користувачами транспорту, або права яких порушені у зв'язку з експлуатацією транспортних заходів, а також прав і свобод працівників транспортних галузей.

В роботі підтримується думка про те, що прокурори не здійснюють безпосередньо нагляду за додержанням підзаконних і відомчих актів. Але вилучати їх з предмету нагляду неможна, оскільки вони, по-перше, конкретизують і деталізують положення законів, а, по-друге, - не виконання вимог цих актів є умовами, що сприяють порушенням закону /В.Долежан/.

У підрозділі 2.2. «Повноваження транспортного прокурора при здійсненні нагляду за додержанням і застосуванням законів на транспорті та шляхи підвищення ефективності їх застосування» автор додатково аргументує позиції науковців, які розглядають повноваження прокурора як надані йому права і покладені на нього обов'язки наглядового характеру.

Зазначені повноваження поділяються на три групи: а) з виявлення порушень закону; б) з їх усунення; в) із запобігання порушенням закону. Повноваження останніх двох груп проявляються у вжитті заходів прокурорського реагування.

Виявлення порушень закону здійснюється як при проведенні перевірок додержання і застосування законів силами прокуратури, так і шляхом

звернення з вимогами до контрольних служб на транспорті про проведення перевірок і ревізій, а також залучення спеціалістів до участі в перевірках. Така потреба особливо часто виникає для з'ясування обставин невиконання актів, які носять технічно-юридичний характер: правил оформлення перевезень, безпеки експлуатації транспорту тощо.

В роботі висловлено критичне ставлення до рекомендацій у всіх випадках складати детальні довідки про результати прокурорських перевірок, оскільки це пов'язано із зайвими витратами робочого часу. Показником ефективності перевірок є копії актів прокурорського реагування, або копії доповідних записок прокурорам вищого рівня, якщо перевірки проводилися за їх завданнями.

Обов'язковою вимогою до актів прокурорського реагування є їх адекватність характеру порушень закону, юридична і фактична мотивованість. Протести на акти, що суперечать закону, мають обов'язково обґрунтовуватися посиланнями на Конституцію і закони України. Посилання на відомчі акти, що регламентують діяльність транспорту, можливі лише тоді, коли вони уточнюють або конкретизують норми законів.

В роботі поділяється висловлена в літературі думка, що використання приписів в наглядовій діяльності прокурора набуло невинновданно широким масштабів і здебільшого не обумовлено характером порушень закону. Заходи з корегування такої практики з боку Генеральної прокуратури є, безумовно, необхідними. Проте повна відмова від застосування цих актів є теж невинновданною, особливо на транспорті, коли своєчасне внесення прокурором припису здатно запобігти тяжким наслідкам, особливо у сфері безпеки руху та експлуатації транспортних засобів. Водночас відзначається недоцільність і неприпустимість використання актів прокурорського реагування за явно незначними порушеннями, які можна усунути безпосередньо в ході перевірки на усну вимогу прокурора.

В дисертації наведено додаткову аргументацію необхідності відновлення такого акту прокурорського реагування, як застереження про неприпустимість порушення закону (М.Мичко, М.Косюта) за прикладом Російської Федерації. Його використання при здійсненні прокурорського нагляду за додержанням законів на транспорті сприятиме відповідальнішому ставленню керівників і посадових осіб до виконання покладених на них законом обов'язків. Відповідну статтю Закону про прокуратуру пропонується викласти так:

«Офіційне застереження вноситься у письмовій формі прокурором, його заступником посадовій особі з метою запобігання його порушенню закону, яке може завдати шкоду правам і свободам громадян, державним і публічним інтересам. В застереженні прокурор попереджає про неприпустимість порушень закону та про відповідальність за вчинення порушення»

У підрозділі 2.3. «Організація роботи транспортного прокурора з нагляду за додержанням і застосуванням законів та напрямків її

удосконалення» відзначається, що правильна організація наглядової діяльності сприяє забезпеченню належної ефективності наглядових заходів.

Наказом Генерального прокурора України від 12 квітня 2011 р. №3рн передбачено щомісячні перевірки законності актів Уряду України і органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування. Компетенція транспортних прокурорів при цьому поширюється на акти, які стосуються діяльності транспорту. Крім того, зазначені строки перевірок законності актів потрібно поширити безпосередньо на органи управління транспортом за переліком, затвердженим Генеральним прокурором. Відповідно до п.6.2. зазначеного наказу саме транспортні прокурори зобов'язані не рідше одного разу на десять днів перевіряти в органах внутрішніх справ на транспорті законність адміністративного доставлення, затримання, застосування та відбуття адміністративного арешту.

Важливим елементом організації нагляду є формування накопичувальних справ з пріоритетних напрямків нагляду (пункт 9 наказу), а також періодичне витребування відомчого і позавідомчого контролю інформацій про стан законності і заходи щодо її забезпечення.

Перевірки додержання і застосування законів, з урахуванням інформації щодо поширеності порушень закону, слід проводити передусім у діяльності контролюючих органів і служб транспорту. Централізація підсистеми транспортних прокуратур дозволить планувати і проводити наскрізні перевірки на всіх рівнях окремих транспортних галузей у масштабах країни. Приводами для проведення позапланових перевірок можуть бути звернення громадян, юридичних осіб, матеріали засобів масової інформації про грубі порушення закону, або про надзвичайні події, для запобігання яким потрібно вжити невідкладних організаційних і наглядових заходів, зокрема, наприклад для недопущення подальшої загибелі людей на залізничних переїздах.

Правильна організація нагляду включає підміну і дублювання прокурорами органів відомчого і позавідомчого контролю. Особливо небезпечними є такі прояви формалізму з боку прокурорів, які вносять акти реагування, переписуючи відповідні документи цих органів, без будь-якої оцінки виконання останніми своїх контрольних обов'язків.

Важливим елементом організації прокурорського нагляду є налагодження плідної взаємодії з органами і службами, які здійснюють управління і контроль у транспортній сфері; обговорення з ними незрілих проблем у формі ділових зустрічей і міжвідомчих нарад, а також участі транспортних прокурорів у засіданнях колегіальних владних структур.

Третій розділ «Нагляд транспортного прокурора за додержанням законів органами дізнання та досудового слідства» складається з чотирьох підрозділів і присвячений наглядовій діяльності прокурора у сфері розслідування окремих злочинів, які вчиняються на транспорті.

У підрозділі 3.1. «Прокурорський нагляд за додержанням законів при розслідуванні розкрадань вантажів на залізничному транспорті» основна увага приділена нагляду прокурора за додержанням встановленого порядку

проведення дослідчих перевірок і первинних слідчих дій. З урахуванням характеру злочинних посягань і розміру збитків прокурор може безпосередньо взяти участь у розслідуванні, зокрема, самостійно визначити потребу у своїй участі в огляді місця події. При прокурор вживає заходів для забезпечення проведення оперативних розшукових дій для пошуку викрадених цінностей і встановлення осіб, які вчинили крадіжку або розбійний напад, а також для оперативного витребування або вилучення документів, якими оформлювалося перевезення вантажу.

Важливим завданням прокурора є запобігання необґрунтованому зволіканню з порушенням кримінальних справ шляхом затягування дослідчих перевірок, своєчасне вирішення питань про підслідність. Безпосередньо у процесі провадження по цих справах прокурор перевіряє повноту з'ясування всіх обставин злочинних посягань під час допитів підозрюваних, обвинувачених і свідків, зокрема, працівників транспорту, встановлення фактів неналежного виконання ними обов'язків та забезпечення охоронності вантажів, законність і обґрунтованість проведення криміналістичних та судово-бухгалтерських експертиз. З'ясуванню всіх цих обставин сприяє участь в розслідуванні як спеціалістів представників служб транспортних організацій, які обізнані з процесами відвантаження і одержання вантажів, використання технічних пристроїв для забезпечення їх охоронності під час перевезення, оформлення актів для встановлення нестачі або псування тощо. У подальшому це дозволяє ґрунтовно встановити умови, що сприяли розкраданню для вжиття заходів до їх усунення.

У підрозділі 3.2. «Нагляд транспортного прокурора за додержанням законів при розслідуванні розкрадання майна пасажирів на залізничному транспорті» розглянуто особливості розслідування і прокурорського нагляду за розслідуванням цих злочинів з урахуванням специфіки перевезення пасажирів залізничним транспортом.

Головними труднощами для розслідування і прокурорського нагляду є передусім обмеженість часу, впродовж якого необхідно провести необхідні оперативно-розшукові заходи і слідчі дії. Обстановка ще більш ускладнюється через те, що крадіжки здебільшого здійснюються злодіями-професіоналами, які гастролують по різних напрямках руху пасажирських поїздів. Відтак завданням прокурора при здійсненні нагляду є забезпечення оперативності реагування співробітників міліцейського супроводу поїздів, лінійних пунктів та відділів міліції на повідомлення про викрадення особистих речей і грошей. Прокурор має звернути особливу увагу на своєчасність з'ясування і документування обставин крадіжки і відомостей про підозрюваного, забезпечення його затримати по «гарячих слідах», а у разі, коли злочин вчинено в умовах очевидності – на невідкладне порушення кримінальної справи; законність рішень про передачу відповідних матеріалів за підслідністю.

Враховуючи істотні особливості розгляду і вирішення заяв і повідомлень про злочини цієї категорії, доцільно затвердити спеціальну інструкцію для органів транспортної міліції щодо порядку розгляду таких

звернень, недодержання якої прокурор міг би розцінювати як умову, що сприяє порушенням норм кримінально - процесуального закону.

Особливу увагу при здійсненні наглядових заходів необхідно звертати на забезпечення прав потерпілих від злочинів, особливо пасажирів з дітьми, людей похилого віку, в тому числі щодо можливості для них взяти участь у слідчих діях і дістатись місця призначення.

Результати узагальнення стану розслідування справ цієї категорії доцільно обговорювати на координаційних нарадах з участю представників прокуратури, транспортної міліції та відповідних служб залізниці для організації спеціальних профілактичних заходів: проведення рейдів, створення мобільних груп на найнебезпечніших напрямках тощо.

В роботі проаналізовано характерні умови, що сприяють поширенню зазначеного виду злочинів: а) дії і прояви бездіяльності з боку пасажирів, які провокують крадіжки і полегшують їх вчинення; б) порушення дисципліни з боку персоналу, який обслуговує пасажирів аж до сприяння розкрадачам; в) неналежна охорона вокзалів і прилеглих до них територій, відсутність або невикористання систем відеоспостереження для профілактики або своєчасного виявлення крадіжок майна пасажирів. При здійсненні нагляду прокурор має вживати заходи, щоб при розслідуванні справ обов'язково з'ясовувались ці умови і вживалися заходи щодо їх усунення.

У підрозділі 3.3. «Нагляд транспортного прокурора за додержанням законів при розслідуванні злочинних порушень правил безпеки руху та експлуатацію залізничного транспорту» розглянуто особливості наглядової діяльності у цій сфері. Звертається увага на особливу складність розслідування і нагляду за ним в умовах масштабних катастроф з великою кількістю постраждалих, завданням великих збитків і тривалим припиненням руху на окремих ділянках. Це обумовлює необхідність активної участі прокурора як в огляді місця події, так і у розслідуванні загалом. При цьому вказівки і поради слідчому (слідчим) мають бути максимально конкретними і оперативними, в тому числі і в усній формі. З ініціативи і з участю прокурорів можуть створюватися оперативно-слідчі групи з раціональним поділом обов'язків між їх учасниками.

Є особливо важливим налагодження тісної співпраці з урядовими і відомчими комісіями, які проводять власні розслідування обставин катастроф, встановлюють їх причини та умови, які їм сприяли. Це, з одного боку, розширює можливості з'ясування обставин справи, а з іншого - здатне породжувати колізії між членами комісій і представниками органів розслідування. Тому не можна допускати втручання комісій у прерогативи прокурорів і слідчих прокуратури, визначені кримінально-процесуальним законодавством і актами Генерального прокурора України. Проміжні результати і кінцеві підсумки розслідування мають обговорюватися на зустрічах (нарадах) обох сторін. Одержавши акт урядового або відомчого розслідування, прокурор може зажадати надання у його розпорядження додаткових відомостей і документів, які потрібні для забезпечення повноти досудового слідства.

Результати слідства особливо у зв'язку з розслідуванням інших аварій і катастроф, дозволяють досить ґрунтовно з'ясувати їх причини та умови, які їм сприяли. Безпосередніми причинами катастроф найчастіше є порушення правил експлуатації транспорту локомотивними бригадами, диспетчерськими службами, незадовільний технічний стан колій, систем сигналізації і зв'язку, а умовами, що сприяли цьому – безконтрольність відповідних служб та їх поблажливість до порушників дисципліни на транспорті. Відтак акти слідчого і прокурора, які вносяться у порядку статті 23¹ КПК України, мають базуватися на результатах розслідування, носити комплексний характер і містити конкретні вимоги і пропозиції. Враховуючи можливість цих профілактичних заходів, прокурору необхідно перевіряти достовірність відповідей на подання, а за потреби – здійснювати контрольні перевірки для встановлення ефективності вжитих заходів.

У підрозділі 3.4. «Актуальні питання організації прокурорського нагляду за додержанням законів органами дізнання і досудового слідства при розслідуванні злочинів на транспорті» звернуто увагу на те, що транспортні прокуратури в сучасних умовах не здійснюють нагляду за додержанням законів органами, на яких покладено оперативно-розшукову діяльність – оперативними підрозділами транспортної міліції, що не дозволяє забезпечити належну оперативність при виявленні порушень закону і належну ефективність прокурорського реагування. Частково цю проблему можна вирішити шляхом створення транспортних прокуратур на правах обласних, а повністю – шляхом розширення повноважень районних транспортних прокуратур як і відповідних територіальних прокуратур (на чому давно наголошують науковці і практики). Для належної організації прокурорського нагляду великого значення набуває підвищення професійного рівня працівників транспортних прокуратур шляхом вивчення і осмислення нормативної бази різних галузей транспорту. До них відносяться також накази і вказівки Генерального прокурора України з питань нагляду за додержанням законів на транспорті.

Поінформованість транспортних прокурорів техніко-юридичних аспектах функціонування транспорту дозволить уникнути помилок у призначенні технічних та інших експертиз.

Наслідком неналежної організації нагляду є численні порушення правил визначення підслідності справ, чому сприяє надскладний, п'яти-етапний процес передавання кримінальних справ транспортними прокуратурами одних областей до інших, ці процеси слід спростити, чому може сприяти утворення обласних транспортних прокуратур.

Координаційна діяльність транспортних прокурорів у сфері протидії злочинності на транспорті (стаття 10 Закону України «Про прокуратуру») охоплює, крім прокуратури, також органи транспортної міліції, служби транспортних відомств для вироблення спільних заходів з протидії злочинності і забезпечення законності при розслідуванні конкретних злочинів.

ВИСНОВКИ

Процеси організації прокурорського нагляду за додержанням законів на транспорті у дореволюційний період розпочалися у зв'язку з розширенням транспортної інфраструктури, особливо з розвитком залізничного транспорту і появою спеціальних органів охорони правопорядку на транспорті. В Радянському Союзі і радянській Україні функціонування транспортних прокуратур обумовлюється специфікою організації транспортних галузей, особливостями транспортного законодавства і характеру злочинів на транспорті, а також потребами зміцнення державної дисципліни в умовах тоталітарного режиму і командно-адміністративної економічної системи. Підсистема транспортних прокуратур буде збережена в незалежній Україні. Її подальше існування і розвиток обумовлені реаліями перехідного періоду, який переживає наше суспільство.

Транспортна прокуратура – це орган держави, який входить до складу централізованої системи прокуратури України і спеціалізується на вжитті заходів щодо забезпечення законності на залізничному, водному, авіаційному, автомобільному (загального користування) та магістральному трубопроводному транспорті і наділений для виконання цих завдань відповідними функціями і повноваженнями.

Ефективне функціонування підсистеми транспортних прокуратур є можливим лише у разі відродження її середньої ланки – транспортних прокуратур на правах обласних.

Для удосконалення правового регулювання організації транспортних прокуратур є необхідним: закріпити їх існування безпосередньо у Законі України «Про прокуратуру» статті 13; включити до зазначеного Закону статтю 16¹ щодо правового статусу транспортної прокуратури, затвердити наказом Генерального прокурора України Положення про транспортну прокуратуру.

Серед функцій транспортної прокуратури основну роль відіграє нагляд за додержанням і застосуванням законів у транспортних галузях і за додержанням законів органами, які здійснюють дізнання і досудове слідство. Є доцільним поширити повноваження транспортних прокуратур також на органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність на транспорті.

Центр тяжіння у діяльності прокуратури, в тому числі транспортної прокуратури, в сучасних умовах перенесено на захист прав людини і громадянина відповідно до принципу верховенства права. Проте не менш важливим є захист інтересів держави, враховуючи ту роль, яку відіграє транспорт у захисті загальносуспільних інтересів, державної і економічної безпеки. Виконання цих завдань можна забезпечити лише у разі відмови від реалізації вимог європейських структур про скорочення наглядового потенціалу прокуратури, які суперечать державним інтересам України.

Основними напрямками нагляду за додержанням і застосуванням законів на транспорті є додержання законодавства про власність, зокрема, вантажів, речей і грошей пасажирів, забезпечення безпеки руху і експлуатації транспортних засобів.

Транспортні прокурори відповідно до своєї компетенції мають здійснювати перевірки законності актів керівників органів і служб транспорту. Такі перевірки доцільно проводити щомісяця. Систематично, не рідше одного разу на десять днів повинні проводитися перевірки в органах внутрішніх справ на транспорті щодо законності адміністративного доставлення, затримання та відбуття адміністративного арешту.

Перевірки додержання і застосування законів мають проводитися передусім в органах відомчого і позавідомчого контролю. При перевірках на окремих об'єктах транспортних галузей обов'язково з'ясовується, чому порушення не були раніше виявлені контролюючими органами.

Наглядову компетенцію транспортних прокуратур доцільно поширити на юридичних і фізичних осіб, які не відносячись до транспортних галузей, володіють морськими, річковими і повітряними суднами, а також на здійснення митних процедур на морському та повітряному транспорті.

Застосування заходів прокурорського реагування має бути адекватним характеру порушень законності. Слід обмежити застосування приписів про усунення порушень закону лише такими порушеннями, які можуть стати причинами аварій і катастроф транспортних засобів з людськими жертвами. У новому Законі України «Про прокуратуру» слід відтворити застереження прокурора про неприпустимість порушень закону для підвищення індивідуальної профілактичної ролі актів прокурорського реагування.

Наглядова діяльність транспортного прокурора із здійснення нагляду за додержанням законів органами, які здійснюють дізнання і досудове слідство, найбільшою мірою стосується зловживань з боку працівників транспортної галузі, крадіжок вантажів, що перевозяться транспортом, в основному залізничним, майна і грошових цінностей пасажирів, аварій і катастроф через порушення правил експлуатації транспортних засобів.

Розслідування окремих справ, особливо останньої категорії, відбувається з активною участю транспортного прокурора в огляді місця події розслідуванні загалом, організації взаємодії з відомчими і урядовими комісіями, які беруть участь у розслідуванні, а також у координації діяльності прокуратури, органів внутрішніх справ на транспорті, органів контролю з протидії і запобіганню транспортним злочинам, усуненні їх причин та умов, що сприяють їх вчиненню.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті:

1. Сірко Б.П. Деякі питання становлення системи транспортних прокуратур та їхньої діяльності в Україні /Б.П. Сірко// Вісник Львівського університету. Серія юридична. Львів , -2007.- Вип.. 44. – С. 176-182.
2. Сірко Б.П. Правові аспекти прокурорського нагляду за розкриттям та розслідуванням розкрадання майна пасажирів на залізничному транспорті // Університетські наукові записки: Часопис Хмельницького університету управління та права.

Право – Економіка – Управління. Хмельницький.- випуск 4 (36)-с. 230 – 237.

3. Сірко Б.П. Участь транспортного прокурора у провадженні службового розслідування аварій та катастроф на об'єктах залізничного, повітряного та водного транспорту// Європейські перспективи, 2010 р., №4, с. 101-106.
4. Сірко Б.П. Організація роботи транспортного прокурора зі здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів // Наше право, 2010 р., №4, ч. 2, с.50-55.
5. Сірко Б.П. Межі прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів на транспорті // В.Д. Басай, Б.П. Сірко // Держава і право:Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки.- К., , 2010р., вип..50, с.232-238.
6. Сірко Б.П. Історичний розвиток та становлення системи транспортних прокуратур в Україні/ Б.П. Сірко // Правова держава. – 2011. - № 13. – с. 17-23.

Конференції:

1. Сірко Б.П. Деякі питання становлення системи транспортних прокуратур та їх діяльності в СРСР. Тези доповідей 9-ї звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу ОНЮА 26 квітня 2006р. Правове життя сучасної України, с. 272-275.
2. Сірко Б.П. Окремі правові та методологічні аспекти участі транспортного прокурора у службовому розслідуванні аварій та катастроф на залізничному, повітряному, водному та інших видах транспорту // Міжнародна науково-практична конференція «Кримінально-правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів» (м. Херсон, 04-05.11.2010 р.).
3. Сірко Б.П. Реалізація транспортним прокурором повноважень з виявлення порушень законів, встановлення їх причин та умов, що сприяли цим порушенням // Міжнародна науково-практична конференція «Сучасне міжнародне та вітчизняне право: теоретичні та практичні проблеми регулювання суспільних відносин» (м. Запоріжжя, 17-19.11.2010 р.), с.55-59.
4. Сірко Б.П. Сутність, завдання та функції транспортної прокуратури у системі органів прокуратури України // Міжнародна науково – практична конференція «Генезис публічного права: від становлення до сучасності» (м. Миколаїв, 26-27.11.2010 р.)
5. Сірко Б.П. Організаційно-правові проблеми здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів органами дізнання та досудового слідства під час розкриття та розслідування злочинів на транспорті і способи їх вирішення // Міжнародна наукова конференція професорсько-

АНОТАЦІЯ

Сірко Б.П. Наглядова діяльність транспортного прокурора: сучасний стан і перспективи розвитку . - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.10 – судоустрій, прокуратура та адвокатура. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2011.

Робота є комплексним науковим дослідженням проблем наглядової діяльності транспортних прокуратур.

Досліджено правовий статус транспортної прокуратури у системі прокуратури України в сучасних умовах, її завдання зі здійснення нагляду за додержанням законів на транспорті для захисту прав і свобод людини і громадянина та інтересів держави і суспільства, а також нагляду за додержанням законів при розслідуванні злочинів. Проаналізовано зміст відповідних функцій транспортної прокуратури і повноважень прокурора при їх застосуванні. Дослідження цих питань здійснювалося з урахуванням специфіки прокурорського нагляду і особливостей правового регулювання діяльності транспортних галузей, дізнання і досудового слідства щодо злочинів, вчинених на транспорті.

Внесено пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства і практики його застосування, а також щодо організації прокурорського нагляду на транспорті.

Ключові слова: транспортна прокуратура, транспортний прокурор, функції транспортної прокуратури, повноваження транспортного прокурора, прокурорський нагляд за додержанням і застосуванням законів, прокурорський нагляд за додержанням законів органами, які здійснюють дізнання і досудове слідство.

АННОТАЦИЯ

Сирко Б.П. Надзорная деятельность транспортного прокурора: современное состояние и перспективы развития. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.10 – судоустройства; прокуратура, адвокатура, Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2011.

Робота является комплексным научным исследованием проблем надзорной деятельности транспортной прокуратуры Украины.

Отмечается, что в условиях переходного периода и уровня правопорядка в стране продолжает существовать необходимость в существовании прокурорского надзора за соблюдением и применением законов. Это, в частности, касается и транспортных отраслей, учитывая их социальную и государственную значимость. Задачами прокурорского надзора на транспорте является защита прав и свобод человека и гражданина

правоотношениях, связанных с деятельностью транспорта, интересов государства и общества по обеспечению бесперебойного функционирования транспорта, противодействие преступным посягательством в сфере транспорта.

Обосновывается закрепление правового статуса транспортных прокуратур непосредственно в Законе Украины «О прокуратуре», необходимость совершенствования структуры указанных прокуратур путем создания органов транспортной прокуратуры на правах областных.

Подробно рассмотрены задачи и предмет прокурорского надзора за соблюдением и применением законов на транспорте (бывшего общего надзора): особенности надзора за законностью правовых актов, за соблюдением законов, направленных на обеспечение сохранности грузов, соблюдения правил эксплуатации транспортных средств и предотвращения аварийности.

Детально проанализированы полномочия прокурора, используемые им при осуществлении надзора с учётом специфики функционирования транспорта. В частности, предлагается ограничить законодательном порядке использование прокурором предписаний об устранении нарушений закона исключительно необходимостью предотвращения аварий и катастроф с тяжёлыми последствиями. В тоже время, высказано мнение о том, чтобы по примеру России следует предусмотреть в Законе Украины «О прокуратуре» вынесение прокурорами предписаний о недопустимости нарушений закона.

Надзорная деятельность прокурора в сфере противодействия преступления на транспорте освещена в работе применительно к надзору за соблюдением законов при расследовании хищений перевозимых грузов, денег и имущества пассажиров, а также нарушений правил эксплуатации транспортных средств, повлекших тяжёлые последствия. Выделена роль транспортного прокурора как лица, не только осуществляющего надзор, но и непосредственно участвующего в расследовании этих преступлений.

В работе высказаны предложения по совершению надзорной деятельности транспортных прокуроров.

Ключевые слова: транспортная прокуратура, транспортный прокурор, функции транспортной прокуратуры, полномочия транспортного прокурора, прокурорский надзор за соблюдением и применением законов, прокурорский надзор за соблюдением законов органами, осуществляющими дознание и досудебное следствие.

SUMMARY

Sirko B.P. The observant activity of a transport public prosecutor: modern state and prospects of development. – Manuscript.

The thesis for a Candidate of Legal Sciences Degree on Speciality 12.00.10 – Judicature; Prosecution and Advocacy. – National University “Odessa Law Academy”, Odessa, 2011.

The research contains a series of theoretical and practical issues relevant to realization of observant activity of transport public prosecutor, and also

improvement of legislation of Ukraine, which fastens him observant plenary powers.

The questions of historical development and becoming, task and function of transport offices of public prosecutor in Ukraine, essence and maintenance of supervision of a transport public prosecutor after inhibition and application of laws on a transport and after inhibition of laws by the organs of inquest and pre-trial investigation are investigated.

The thesis results enrich theoretical bases of public prosecutions, they can be utilized in future scientific researches and applied for improving the current legislation and for improving activity of public prosecutions.

Keywords: transport public prosecutor, directorate of public prosecutions, organization of directorate of public prosecutions, observant activity, observant plenary powers.